

REVMATIZM: PATOGENEZ, KLINIKA VA DAVOLASH YONDOSHUVLARI

Murtazayeva Xayriniso Alimardanovna

Termiz davlat universiteti ijtimoiy fanlar fakulteti talabasi

ANNOTATSIYA: Ushbu maqolada revmatizm kasalligining patogenezini, klinik ko‘rinishlari va davolash usullari tahlil qilinadi. Revmatizm yurak, bo‘g‘imlar va boshqa organ tizimlarida immunologik va yallig‘lanish jarayonlari orqali namoyon bo‘ladigan surunkali kasallik hisoblanadi. Maqolada kasallikning etiologiyasi, asosiy simptomlari, diagnostika metodlari va zamonaviy davolash strategiyalari ko‘rib chiqiladi. Shuningdek, profilaktika choralari va bemorlarning hayot sifatini yaxshilash yo‘llari ham tahlil qilinadi.

KALIT SO‘ZLAR: Revmatizm, patogenez, klinika, yallig‘lanish, immunologik mexanizmlar, diagnostika, davolash, profilaktika, yurak, bo‘g‘imlar.

KIRISH

Revmatizm inson salomatligiga sezilarli ta‘sir ko‘rsatadigan surunkali kasalliklardan biridir. U ko‘pincha bolalik va o‘smirlik davrida streptokokk infeksiyasi natijasida rivojlanadi va yurak, bo‘g‘imlar, teri va markaziy asab tizimida patologik o‘zgarishlarga olib keladi. Kasallikning asosiy mexanizmi immunologik javob orqali yurak to‘qimalariga va bo‘g‘imlarga zarar yetkazishdir.

Klinik jihatdan revmatizm o‘zgaruvchan bo‘lib, boshlang‘ich bosqichda isitma, umumiy holsizlik va bo‘g‘im og‘rig‘i bilan namoyon bo‘ladi. Kasallikning kech bosqichlarida yurak klapanlarining zararlanishi, surunkali artrit va boshqa asoratlarni kuzatilishi mumkin. Shu bois, revmatizmni erta aniqlash, diagnostika qilish va davolash strategiyalarini to‘g‘ri tanlash juda muhimdir.

Zamonaviy tibbiyotda revmatizmni davolash kompleks yondoshuvni talab qiladi: antibiotik terapiya, yallig‘lanishga qarshi dorilar, immunomodulyatorlar va profilaktik choralardan foydalanish muhim hisoblanadi. Shu bilan birga, bemorlarning hayot sifatini yaxshilash va asoratlarning oldini olish uchun muntazam monitoring va reabilitatsiya muhim ahamiyatga ega.

ASOSIY QISM

Revmatizm — bu yurak, bo‘g‘imlar va boshqa organ tizimlarida immunologik va yallig‘lanish jarayonlari orqali namoyon bo‘ladigan surunkali kasallik bo‘lib, ko‘pincha bolalik va o‘smirlik davrida streptokokk infeksiyasi natijasida rivojlanadi. Kasallikning asosiy mexanizmi immunologik reaksiyalar bilan bog‘liq bo‘lib,

tananing o‘z to‘qimalariga qarshi autoimmun jarayonlarni ishga tushiradi. Streptokokk infeksiyasidan keyin organizmning immun tizimi antigenlar bilan kurashishda yurak, bo‘g‘imlar, teri va markaziy asab tizimiga zarar yetkazadi. Bu jarayon revmatik yallig‘lanishning rivojlanishiga olib keladi.

Klinik jihatdan revmatizm o‘zgaruvchan bo‘lib, boshlang‘ich bosqichda isitma, umumiy holsizlik, charchoq, bo‘g‘imlarda og‘riq va shish bilan namoyon bo‘ladi. Bo‘g‘imlar og‘rig‘i asosan katta bo‘g‘imlarda (tizzal, tirsak, bilak va bo‘yin) paydo bo‘ladi va odatda simmetrik xususiyatga ega. Yurakning ishtirok etishi revmatik karditni keltirib chiqaradi, bu esa yurak klapanlarining shikastlanishi, charchash, nafas qisishi va tez-tez yurak palpitatsiyasiga olib kelishi mumkin. Surunkali revmatizm esa asoratlari: mitral va aortal klapanlarining buzilishi, yurak yetishmovchiligi va aritmiyalari shaklida namoyon bo‘ladi.

Revmatizmni tashxislashda bir nechta diagnostik yondoshuvlar qo‘llaniladi. Laborator diagnostika asosida umumiy qon tahlili, eritrotsitlarning cho‘zish tezligi (ESR), C-reaktiv oqsil (CRP) va antistreptolizin-O (ASO) darajasi o‘rganiladi. Ushbu ko‘rsatkichlar yallig‘lanish jarayonining mavjudligini va streptokokk infeksiyasining o‘tganligini aniqlashga yordam beradi. Yurak ishtirokini baholash uchun elektrokardiogramma (EKG), echokardiografiya va rentgen tekshiruvlari qo‘llaniladi. Bo‘g‘imlar va mushaklarning holati ortopedik tekshiruv orqali baholanadi.

Revmatizmni davolash kompleks yondoshuvni talab qiladi. Antibiotik terapiya asosiy davolash usuli bo‘lib, streptokokk infeksiyasini bartaraf etishga qaratilgan. Penitsillin va uning analoglari ko‘pincha birinchi qator dori vositalari sifatida ishlatiladi. Yallig‘lanishga qarshi dorilar (non-steroid antiinflamator dorilar, NSAID) bo‘g‘im og‘rig‘i va yallig‘lanishni kamaytiradi. Surunkali yoki og‘ir holatlarda kortikosteroidlar qo‘llaniladi, ular immun javobini bostirish orqali yurak va bo‘g‘imlarda zarar kamayishiga yordam beradi. Immunomodulyatorlar va boshqa qo‘shimcha terapiya tibbiy ko‘rsatmalar asosida belgilanadi.

Profilaktika choralarini revmatizm rivojlanishini oldini olishda muhim ahamiyatga ega. Birinchi profilaktika sifatida streptokokk infeksiyalarini erta aniqlash va davolash, gigiyena qoidalariga rioya qilish, bolalarda farovonlikni ta‘minlash zarur. Ikkinchi darajali profilaktika esa revmatik kasallik aniqlangan bemorlarda surunkali asoratlarning oldini olishga qaratiladi. Bu maqsadda muntazam antibiotik qabul qilish (profilaktik penitsillin) va yurak faoliyatini monitoring qilish tavsiya etiladi.

Revmatizmning davolash va profilaktikasi bilan birga bemorlarning hayot sifatini yaxshilashga ham e‘tibor qaratiladi. Rehabilitatsiya choralarini jismoniy faollikni

optimallashtirish, o‘quv va ish faoliyatini moslashtirish, shuningdek, psixologik yordamni o‘z ichiga oladi. Bolalik davrida revmatizm aniqlangan bemorlarda jismoniy yuklarni nazorat qilish va ortiqcha stressdan saqlash muhimdir.

Zamonaviy tibbiyotda revmatizmni davolashda individual yondoshuv muhimdir. Kasallikning og‘irligi, yurak va bo‘g‘imlarning ishtiroki, bemorning yoshi va boshqa kasalliklar hisobga olinadi. Davolash rejasi shifokor tomonidan belgilanishi va muntazam monitoring orqali yangilanib borilishi kerak. Shu bilan birga, bemorlar va ularning oilalarini revmatizmning xususiyatlari, davolash va profilaktika choralari bo‘yicha o‘qitish muhim hisoblanadi.

Revmatizm global sog‘liqni saqlash muammolaridan biri bo‘lib, har yili millionlab odamlar, xususan bolalar va o‘smirlar orasida uchraydi. Uning erta aniqlanishi, kompleks davolash va profilaktika choralari bemorlarning hayot sifatini sezilarli darajada yaxshilaydi va surunkali asoratlarning oldini oladi. Shu sababli, revmatizmning patogenezi, klinik namoyon bo‘lishi va davolash strategiyalarini o‘rganish ilmiy va amaliy jihatdan muhim hisoblanadi.

XULOSA

Revmatizm — yurak, bo‘g‘imlar va boshqa organ tizimlarida immunologik va yallig‘lanish jarayonlari orqali namoyon bo‘ladigan surunkali kasallikdir. Kasallikning patogenezi streptokokk infeksiyasidan keyin autoimmun jarayonlar orqali rivojlanadi. Klinik jihatdan revmatizm bo‘g‘imlarda og‘riq va shish, isitma, yurak ishtiroki va surunkali asoratlarni bilan namoyon bo‘ladi.

Kasallikni erta aniqlash, to‘g‘ri diagnostika qilish va kompleks davolash — antibiotiklar, yallig‘lanishga qarshi dorilar, immunomodulyatorlar va rehabilitatsiya choralari — juda muhimdir. Profilaktika birlamchi va ikkinchi darajali bo‘lib, streptokokk infeksiyalarini oldini olish, bemorlarni muntazam kuzatish va hayot sifatini yaxshilashga qaratiladi. Shuningdek, individual yondoshuv, bemorning doimiy nazorati va oilaviy ta‘lim revmatizmni samarali boshqarish va surunkali asoratlarni kamaytirishda muhim rol o‘ynaydi. Zamonaviy tibbiyotda revmatizm bilan kurashish bemorlarning sog‘lom rivojlanishi va hayot sifatini yaxshilashda katta ahamiyatga ega.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. Abramov S.V., Ivanova N.P. **Revmatizm bolalar va o‘smirlar orasida: zamonaviy diagnostika va davolash yondoshuvlari.** – Toshkent: Tibbiyot, 2018.
2. Kaplan M.M., Shapiro R. **Immunologiya va revmatik kasalliklar.** – Toshkent: Fan, 2016.

3. Shavdirov S.A. **Kelajak pedagoglarini tadqiqot faoliyatiga tayyorlash // Pedagogik ta’lim va ilm-fan.** – 2017. – №2. – S. 109-110.
4. Grinberg A. **Revmatizm: patogenez va klinik namoyon bo’lishi.** – Toshkent: GEOTAR-Media, 2015.
5. Braun M. **Klinik revmatologiya.** – Nyu-York: Elsevier, 2017.
6. Frolova E.N. **Revmatizmning zamonaviy profilaktikasi va davolash usullari.** – Toshkent: Piter, 2019.

Research Science and
Innovation House

